

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accommodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam
abunde suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Feria 5. post Dom. 1. Aduentus. Mortem, nemini suum aduentum ante
denunciare, sed proditorie instat furis & latronis hora incerta aduenite.
Agit deinde de præparatione ad eam, ne possit esse ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56226](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56226)

Eccles. 7.

Recordate igitur, Christiane, nouissima tua, & in æternum non peccabis: memento mortis, oculisque patentibus eandem introspicere. Imitare hic gallos gallinaceos, qui dum micat, & vicum per terram sibi quarunt, vnum duntaxat oculum terræ affigunt, alterum in altum tollentes, qui quodammodo excubet, ne accipiter aut miluus improvisos præoccupet, & in aëra abripiat. Hoc ipsum & te velim facere, Christiane, & vno tantum oculo mundum resque terrenas respicere, alterum vero semper vigilem custodire, qui nimirum in alterum mundum collimet, & videat num mors instet, quæ te hinc violenter abripiat, ac depræderit. Lepores quoque natura pauidos apertis semper oculis dormite tradunt, ne fortassis a venatoribus, vel canibus præoccupentur. Et hoc tibi dictum puta, vt nimirum corpore dormiente anima excubet, quo nullum detrimentum accipiat: aduigilet, ne crudelis illa bellatrix improvidum te opprimat: certo namque certius est, illam semel venturam, & omnibus esse necessario subeundam, nullique omnino parcere.

Tu vero bonitas infinita & æterna, bonitas est qua omne bonum descendit, & dependet, oculos nostros aperi, simul & cor, vt sapius quam fecimus hactenus eiusdem meminisse, & ante oculos eam habere valeamus: sumus enim adeo cæci, insipientes, atque vitæ huius conseruandæ studiosi, vt omne studium sit, voluptates & ineptias sectari, omnis nostra intentio perpetuas hic sedes figere, omnis denique actio in tuam offensam cedat. Ita siquidem mundo adhærescimus, itaque eidem infixi & quodammodo insiti sumus: vt nunquam in animum renocemus, esse nobis ex eodem emigrandum, sed vitam perennem, immortalem & nunquam interituram, semitam nullo vnquam æuo terminandam, & corpus etiam corruptionis expers nobis pollicemur: aliasque huiusmodi vanitates, & chimæras nobis fingamus. In hoc autem tu nobis impera Domine, quo omnes ineptias deseramus, & omnes alias cogitationes, præter solam mortis, ex anima ablegemus: & cogitemus interdum, ac nobiscum dispiciamus

esse nobis, diuina lege, serius aut citius, moriendum, & legem hanc inuiolabilem esse decretum irreuocabile, statutum cui nemo queat contradicere, & omnibus communem sententiam: commuam dico, quod nullus ab eadem exemptus sit, non paruus, non magnus, non diues, non pauper, non nobilis, non plebeius, siue reges, siue inopes erimus coloni. Atque hæc vna cogitatio, ardentissime animarum nostrarum zelator, satis esse potest, qua ad te accedere, mundi delicias aspernari, & recta ad æternam fidelitatem tendere possimus; in quam nos ingredi permittant, Pater, & Filius, cum Spiritu sancto, A M E N.

FERIA QUINTA.

DE INCERTA MORTIS HORA.

Partitio.

- I. Quod incautus mors obruat.
- II. De die horæ mortis incognita.
- III. De aduigilatione ad horam.
- IV. De preparatione ad mortem.
- V. De preparatione omissa cum exitio.

Memorare nouissima tua, & imprimis mortis horam incertam esse, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGURA.

Baltassar Babyloniorum Rex sumptuosus Dan. 5. Optimatibus suis mille conuiuio instructo, cum temulentus præcepisset afferri vasa aurea & argentea, qua alportauerat Nabuchodonosor pater eius de templo Ierosolymitano, vt ipse vna cum vxoribus & concubinis, & optimatibus ex iis biberet: atque inter conuiuandum & bibendum deos suos ferreos & lapideos laudaret, genioque liberalius indulgeret, & non nisi voluptates & lusus confectaretur, mortis & nouissimorum oblitus: ecce in eadem hora

apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulae regia. Tunc facies illius commutari, cogitationibus variis cor lancinari, compages renum solui, & genua ad se invicem collidi cœperunt: nec mirum, feræ enim parca ei instabat, quæ vultui insolitum illum pallorem torique corpori tremorem incusserat, mors scilicet: quæ eadem ipsa nocte nec opinantem oppressit, quippe qui in lecto confosus interit. Fuit hæc historia velut figura, & indicium, mortis horam semper esse incertissimam: & tum, cum superbit, regifice epulari, honores ambire, ineptire, lasciviæ & Genio indulgere quam maxime proponimus, Nestores nobis annos vitamque firmissimam promittentes: tum, inquam, vindicem illam & potentem æternæ iustitiæ manum, mortis decretum aduersum nos pronuntiare, ac feralem illam bellatricem nos sæpe incautos opprimere. Eius scilicet hora incerta est, semper nos proditorie inuadit: quique hodie longam sibi ætatē & annos plurimos pollicetur, hunc noctu mors violenter abripit, vitæque exuret. Hac de re hodiernam concionem instituere decreuimus, quam variis conceptibus velut diuersis saporibus & condimentis condiemus: suggerat modo auxilium Spiritus, qui linguas infantium facit disertas, & Virgo gloriosa precibus nobis suis, quibus apud Filium potest plurimum succurrat. Salutemus eam igitur Gabrielis Archangeli verbis, dicentes:

AUE MARIA.

I. Interrogatus olim Iphicrates Atheniensium dux, cur tempore pacis & inter populos societate coniunctos, excubias ageret, aciem explicaret, arma expedita & milites paratos haberet, non secus ac si hostis tergo immineret, aut res in summo discrimine versarentur; respondit, nunquam non vereri, ne obruatur incautus & nihil minus cogitans, & tum dicere cogeret, Non putabam instare periculum; quæ imprudentium esse solet excusatio, non vero hominis cordati aut publicæ salutis curam gerentis. Et sa-

ne si tantam exercitus sui curam gessit dux gentilis: Christianum profecto par est non minori prudentia & cautione vitam dirigere, animæque exercitum ab omni periculo defendere.

Nam cum omnis homo instar ducis cuiusdam sit, & tot facultates, virtutes, meritaque in mundi huius castris sub signis habeat, inque continuis bellis & discriminibus vitam traducat (nam *vita hominis militis super terram*) denique tres semper hostes potentissimos, carnem, mundum, & diabolum tergo, mortem vero omnium crudelissimam lateri & capiti imminentem habeat: nunquam non excubet, vigilias agat, in omnem partem circumspiciat; ac sese vndeque aduersus insultus eius muniat necesse est, ne fortasse ex improviso obruatur, & vitam cum dedecore & infamia amittat.

Paulus, qui olim mundi castra securus, Christi se deinde signis adiunxit, & inter summos duces locum meruit, ad hoc vnum nos potissimum hortatur, *Cum timore & tremore operamini vestram salutem*, ne incauti ab hoste obruamini. Ipse etiam Redemptor noster Iesvs, omnium princeps & vertex, Apostolis suis hoc etiam sæpe numero inculcauit, dicens: *Esote parati*, quia nescitis diem neque horam: quasi diceret, Nolite, obsecro, Apostoli mei, indulgere somno, nolite indormiscere, oculos semper habete apertos, semper prompti & parati velut ad pugandum stare: habetis enim hostem qui omnes inuadat, quique tum potissimum solet ingruere & impetum facere, cum ipsi quam maxime visum fuerit oportu- & nos minime expectamus: adeo vt nec annum, nec mensem, nec diem, multo minus horam sciamus. An non igitur merito hæc horæ incertitudo pensanda est: & an non merito cauendum, ne ab hoste opprimamur.

Isboseth à stirpe Saul progenitus, cum olim in meridie præ æstus vehementia in lecto iaceret in conclauis, & ancilla ostiaria somno obruta non excubaret, à duobus sicariis Baana & Rechab, in inguine percussus

ensus interit: factum quidem tragicum & detestandum, sed quod nobis exempli loco sit: duos scarios scelere infames, mortem & peccatum intelligo, tum, cum in vitæ nostræ meridie, id est, in flore ætatis sumus, cum in lectulum voluptatum ascendere proposuimus, & cum memoria: quæ est veluti ostiaria ancilla cordis, & actionum nostrarum obseruatricis, somno oppressa iacet: corporis nostri domum subingredi, vitamque nobis nec opinantibus nefarie eripere.

1ud. 7.

Sampson, miraculum illud orbis, & victoriis plurimis ac robore super æthera notus, cum in pellicis Dalila siu incautus dormiret, nihil minus cogitans, ab hostibus ligatus est, exæcatus, ad mortem abductus, & cæcatus, in qua omnis fortitudo eius sita erat, detonsa. Denotat hæc allegoria, hominem; qui omnes inter creaturas velut quidam Sampson est, statim vt in voluptatum perfida huius Dalila, id est, carnis siu moliter requiescit, & excubias non agit, incautum a morte opprimi, omni sensu priuari, mille cruciatibus velut vinculis quibusdam stringi, bonis spoliari, vitamque tandem amittere; Eheu! quæ igitur excubias? quæ vigilia agenda sunt, ne ab hoste inopinate inuadamur?

Mors non
prodi-
tione nos
oppimit.

Ipsa porro mors, quamvis audax sit, vt quæ maxime, multumque de se præsumens omnes inuadat: nullum tamen nisi proditorie & incaute impetit, & insigne putat, nullum locum nec horam indicasse. Si homines decipiat; exarmatos aggrediatur, deliberate inuadat, summam gloriam se consecutam existimat, & in eo maximas delicias sitas existimat. Hinc, ex consilio Redemptoris nostri, semper vigilandum est, & nullo non tempore & loco mors expectanda: *Esote parati, quia nescitis diem neque horam.*

Matth. 24.
25.
Annibalis
cautia.

Ferunt Annibalem, fulmen illud belli, & rotius Italiae terrorem, qui variis belli & cladibus victorem orbis populum attriuit, quamdiu Scipionem Africanum sibi instare intelligeret, nunquam nisi armis circumdaturum, & vigilantibus ducibus, dormiuisse, fuit hoc quidem barbari militis astus: quid-

ni & Christianorum esse possit lectio, qua discant, sibi quamdiu sciunt mortem in acie esse, & nullo non loco & tempore aduersus se conspirasse nunquam nisi memoria armata, & in omnem partem dispositis excubiis, quæ eam adesse denuntient, esse dormiendum? Hinc Cicero in Catone Maiore: *Moriendum enim certum est, sed incertum an eo ipso die: mortem igitur omnibus horis impendentem timeat.*

Cap. 2.

Describit in Apocalypsi, sublimium ille & arcanorum Dei mysteriorum interpret Ioannes, prodigiosa quædam animalia, quæ plena erant oculis ante & retro. Scio quidem per hæc ipsa, varia, & quidem non infcite, designari: sed docemur his etiam, esse nobis horum animalium naturam imitandam, oculosque omnem in partem circumferendos, vt videamus & aduigilemus, ne nos mors interdum ante, & alias a tergo adoriatur.

Esse igitur pleni debemus oculis, & quidem ocularissimi, ad omnes eius artes & verutias detegendas, nosque ipsos a proditorie & fraudibus crudelis huiusce Amazonis tutos conseruandos: id est, debere nos mortis omni in loco, & omni hora, meminisse, ne ipsa nos improuidos adoriatur: atque ita fieri, ne vnaquam diuinam maiestatem peccando offendamus. Hoc porro consilium Sapientis est, dum ait: *Memorare nouissima* Eccles. 7. *tua, & in æternum non peccabis:* porro verba hæc erant quasi stadium, in quo hodierna decurret concio; & quidem in bigis: primo itaque ad oculum demonstrabo, quam incerta ipsa mortis sit hora, ac deinde quoniam nos modo ad eandem præparari & disponi oporteat: in quo me confido vestra omnium expectationi abude satisfacturum, modo linguis animisque faueatis.

Eccles. 7.

Principio igitur quemadmodum nihil in mundo morte est certius, ita eiusdem hora nihil etiam incertius. Hinc in Sermonibus suis Bernardus: *Nihil certius morte, sed nil in hora mortis;* perinde ac si diceret, De morte certissime disserere possumus, ac sine vilo etrandi metu, cum eadem necessario omnibus & singulis impendat: at de hora eius,

G 3 eius,

eius, quis est qui quidquam certi asseuerare audeat, cum de futuris contingentibus, cap-
 ptum nostrum superet, & à nostra cognitione
 nimium sit aliena? sibi ipsi hoc arcanum
 Creator seruauit, nullis id creaturis volens
 communicatum. Et quemadmodum opera
 sibi quædam singularia seruauit ad potentia
 suæ magnitudinem declarandam, quæ aliis,
 quæ in rerum natura agunt, negauit, vt in
 primis ipsam creandi potentiam, quæ & in-
 finita atque omnipotentis cuiusdam virtu-
 tis est, & cui creaturarum humeri cedunt: ita
 quoque, vt scientiæ eius amplitudinem per-
 spectam haberemus, sibi vni arcanorum re-
 rumque particularium cognitionem ac sci-
 entiam seruata[m] voluit, quam cæteris crea-
 turis denegauit: & in primis ipsam cog-
 nitionem horæ mortis. Ita namque id Aposto-
 lis Dominus declarauit, dum ait: *Non est ve-
 strum, nosse tempora neque momenta, quæ Pater po-
 suit in sua potestate.*

Act. 1.

Et sane, ô Theologi, ipsa æterna Dei sapi-
 entia plurima arcana nouit, quorum cog-
 nitionem sibi soli seruauit, hominibus eam
 denegando. Atque hinc Ecclesia in orationi-
 bus suis huic soli electorum & prædestina-
 torum cognitionem tribuit, *Deus, cui soli cog-
 nitus est numerus electorum in superna felicitate
 locandus:* quasi oraret, Omnipotens & omni-
 sciens Deus, tu es sublimis & summus ille
 Philosophus, qui numerum ad æternam bea-
 titudinem destinatorum perspectum & cog-
 nitum habes, nos homines nihil sic scimus,
 ipsi quin etiam Angeli id ignorant, Seraphim
 hic velut in densis tenebris versantur, at tu
 solus & numerum nosti, & qui eiusdem nu-
 meri futuri sunt.

*Apoc. 1.
 & sal. 67.*

Idem omnino de mortis hora dicendum
 est, ac credendum, summi huius vitæ & mor-
 tis arbitri esse, diem & horam eius nosse no-
 straque momenta arbitrij sui trutina pen-
 sare. Hinc ipse de se in Apocalypsi: *Habeo cla-
 ues mortis & inferni; & Vates regius: Deus no-
 ster Deus saluos faciend[us], & Domini domini exi-
 tus mortis:* illius est natura, mortis portas a-
 perire, eiusque adyta penetrare, vt dies &
 horas & momenta sciat, homini vero ianua
 hæc semper oclusa est, & ita oclusa, nulli
 vt vquam permissum fuerit eandem ape-

rire, licet multi id sapius, & quidem anxie,
 à Deo postularint. Millies id ab eo contem-
 dit Psalmographus, vt nunquam clamare
 desierit: *Notum fac mihi Domine finem meum, Psal. 38.
 vt sciam quid desit mihi vita. & alibi: Quan-
 do facies de persequenti bus me iudicium? Vti-
 nam, inquit, scirem Domine diem, qua de
 inimicis meis vindictam sumpturus sis, quã-
 do eos deleterus, cum meæ mihi vitæ ter-
 minum reuelare nolis. Noli nimium curio-
 sus esse in arcanis Dei indagandis ô rex, de-
 sine secreta eius expiscari, illos namque arti-
 culos in scientiæ suæ sereniis, & archiuis co-
 gnitionis æternæ abscondit: litteræ hæc ho-
 minibus clausæ sunt, & velut ferreo sigillo
 munitæ.*

Præclaram huiusce rei figuram in Apo-
 calypsi detegimus. Vidit ibidem Ioannes li-
 brum septem signaculis munitum, & ita mu-
 nitum, vt nemo in cælo, nec in terra, ne-
 que subter terram eandem referare, aut li-
 brum potuerit inspicere. Quid autem, ve-
 stra sententia, liber hic designat, nisi ingens
 illud volumen diuinæ scientiæ, in quod o-
 mnes secreti prædestinationis, extremi iu-
 dicii, horæ mortis, aliorumque arcanorum
 articuli relati sunt? volumen, inquam, ita
 obleratum, & tot signaculis munitum, nul-
 lus vt vquam in cælis Angelus, nullus in
 terra homo, nullus apud inferos dæmon
 eandem referare, aut, non dico, volumen
 legere, sed ne vel characteres illius, impri-
 mis qui ad mortis horam spectant, nosse po-
 tuerit.

Nulla reuera vquam creatura exstitit, in
 quantum pura & nuda creatura erat, quæ
 mortis suæ diem præscierit, nisi id illi Deus
 singulari quadam ratione reuelasset. Vnde
 Propheta Iob: *Numerus annorum incertus. Bo-
 nus ille senecio Isaac quamuis iam totus in-
 canuisset, oculique eius caligarent, mortis
 tamen horam ignorare se professus est: Vides,
 fili mi Esau, quod senuerim & ignorem diem
 mortis meæ.*

Video deinde & Regem potentissimum
 anxiam & sollicitum, quod horam exitus
 ignoraret, Benadad scilicet Regem Syriæ:
 hic enim cum graui tactus esset agritudi-
 ne, & scire vellet, num è morbo esset mori-
 turus

Nullus
 vquam
 obitus die
 præscit,
 nisi singu-
 lari Dei
 reuelatio-
 ne.
 Cap. 15.
 Gen. 27.

Vol. 67.

turus nec ne, Principem militiæ cum quatuor camelis, donariis & muneribus onustis ad Elifæum Prophetam destinavit, qui cum hac sollicitudine ac metu liberaret, certe que diceret, num sanitatem consequeretur, an vero ad patres suos apponderetur. Nullus igitur hanc horam nouit, sed illa penitus incerta est, atque ideo semper metuenda & metuendo expectanda, ne improviso nos opprimat.

Mors hominum
de potentia
modum
est.

Atque hac præsertim ætate: nunquam enim tanta mortis audacia fuit ad nos inuadendos, nunquam tanta eius ad nos prosterrendos potentia, neue tanta eius nunquam perfidia & vastitas ad nos subruendos, quâta modo. Fuit enim aliquando tempus, cum non nisi propriis armis pugnaret, suosque tantum vernaculos in prælium aduersus homines armaret, senectutem scilicet, morbos, & aliqua tantum violenta vel fortuita: nam bellum non nisi hinc inde in orbe sparsum erat, pestis non nisi post quadraginta annos & aliquando post centum redire consueuerat, fames ut plurimum in arenis Africae aut Arabiae desertis grassabatur, nec ad Europæos tranare audebat: nemo quid esset apoplexia, ophthalmia, pleuritis, suffusio, inflammatio, quid parotides, nouerat: vix erat sermo de vlcibus, angina, synnanche, podagra, torminibus illorum, aliisque morbis & infirmitatibus. At modo liberis per omnia mors habentis grassatur, omnia dilicit & prosternt, variisque accincta furis & malis, bello inquam, peste, violentia, prodicione, nulloque dato otio aut induciis, semper homines inuadere contendit. Atque ita fit, ut hora eius incerta sit, & nulli cogita.

Quod cum ita sit, semper vigilare oportet, & quotidie sese ad illam præparare, ut cum venerit, feliciter eius stadium decurramus. Sæpius hinc orando dicebat Dauid. *Bene lætus Dominus qui quotidie prosperum uer faciat nobis Deus salutarium nostrorum.* Vilius mihi autem est hic rex precibus se ad iter hoc extremum munuisse, & pios viato-

res imitatus, qui antequam in viam sese dedunt, precibus & orationibus iter Deo commendare consueuerunt, atque ita omnes Christianos facere par est, & hoc ipsum est, quod prius de excubiis & vigiliis monui.

Refert Germanos Seneca, non morrem, sed mortis genus timere solitos, quidni & hoc de Christianis dixerit: eos scilicet mortem non debere timere, sed genus mortis: ipsum enim mori nihil est, pueris & animalibus commune, at bene vel male mori, magis momenti est, & in id omnis nostra cogitatio ac studium dirigendum, deque duobus his nos maxime sollicitos esse oportet. Magnum quidem est, ac plurimi faciendum bene viuere, ac plura adhuc, bene & laudabiliter mori. Sæpenumero enim fieri videmus, ut naues, quæ maris rabiem, & procellas iam feliciter euaserunt, ad litus misere nonnunquam allisæ, in ipso portus conspectu, cum in anchoris stare cogitant, naufragium pariantur: Multæ enim arbores, quæ toto brumali tempore niues, & gelu sustinere, & cæli iniurias contempserunt, initio veris exarescunt. Idem profus animabus nostris contingit. Plures enim sunt, qui cum toto vitæ tempore innocentes & sancte vixerint, feliciter mundi huius oceanum enauigauerint, atque omnibus mundi tentationibus viriliter restiterint, & iam ad horam mortis velut ad portum peruenerint; quasi in alterius vitæ vere constitutæ, pereunt nihilominus, exarescunt, ac triste ac deplorandum salutis suæ naufragium faciunt. Quamobrem circumspiciendum est & attendendum antequam eo perueniatur, & ad tam periculosum iter paulatim animus præmuniendus: tela namque præuisa minus feriunt.

In Epistola.

Simile.

Aliud.

Mosonius Monachus, ut refert Maximus, *Max. f. 1. 46* cum interrogatus esset quidnam maximum ad bene moriendum momentum afferret, respondit, Vltimum semper sibi diem cogitando proponere. Quicquid igitur bene, & sancte mori desiderat, dudum antea de morte cogitet, eius sese memoria muniat, atque ita improviso
eius

cuius impetu tutus erit. Redemptor quoque noster Iesus Christus, utpote qui non ignoraret, quanti id ponderis esset, toties nos ad Christum vigilandum & excubandum adhortatus est, sepius nos monuitque ne à morte inopinato opprimere admonet, remur: *Videte, vigilate & orate: ne scitis xpm* ut mortis *quando tempus sit, & mox velut epiphonema meminif- subnectit, Quod autem vobis dico, omnibus dif-* mus, & *eo, vigilate.* Et apud Lucam, *Vigilate itaque* maxime *omni tempore, id est, vespere & mane, noctu* eius incer- diuque, in adolescentia, & senectute: mors titudinis. enim non dormit, sed nobis dormientibus vigilat. Confirmant id ipsum & duo Apostolorum vertices, Petrus scilicet in sua Canonica, *Fratres, sobrius estote & vigilate quia ad-* uersarius vester diabolus tanquam leo rugiens *circuit querens quem deuoret.* Sed quod ille de diabolo, cur non possimus nos de morte intelligere, quæ vera quædam diabola est, semper nobis instans, & superimminens, ut nos deuoret & deglutiatur: quàm obrem vigilandum est. Multo vero clarius Paulus, *Vigilate,* *state in fide,* mors enim crudelis illa bellatrix aduersum vos conspirauit, & vestram perniciem molitur: O quam salutaria monita! quam salubria consilia! quam mortis hora incerta est.

Marc. 13.

Luc. 21.

1. Pet. 5.

1. Cor. 16.

Mortis hora incerta.

Similitudo egressa.

Incerta inquam, adeo ut nullum ad moriendum præfixum & statutum tempus, nullum locum assignatum habeamus, nec in nostra sit voluntate domicilium eligere, in quo hoc debitum persoluamus. Sed ubique locorum effera illa Parca sese ingerit, omnia loca sibi oportuna putat, & omne tempus idoneum stragi.

Ac veluti, qui in foro criminali ad mortem condemnantur, non vno omnes tempore aut hora ad supplicium rapiuntur, sed singuli diuerso tempore: alii vero, vel latrones & sicarii, quos lictores captiuos abducunt, eodem quo capiuntur die: non secus quoque cum hominibus agitur, hominibus inquam, à longo iam tempore in persona Adami ad mortem condemnatis: omnibus enim vitæ huius horis aliquot ad supplicium rapiuntur: alij sub vespere senectutis, alij in meridie florentissimæ ætatis, alij summo mane & sub auroram vitæ, ut infantes lactentes, alij denique quamprimum ut esse inceperint, ef-

fectam desinunt, in ipsa nimirum matris aluo extincti. O crudelitatem inauditam! ô mortem amaram, & nimis incertam eius horam!

Ad quid enim toties in sacris litteris mundus in ignis-
dus tetro carceri & arctæ custodiæ comparatur? ut, *educ de custodia animam meam,* quæ verba, qui de corpore intelligit non peccabit: equidem de mundi custodia ea malim intelligi. Ut nimirum hinc disceremus, esse nos in hoc mundo, velut in tetro aliquo carceri ad mortem condemnatos, sine vlla veniæ, indulgentiæ, aut misericordiæ spe, in quem nos diuina iustitia velut captiuos & reos compegit, suo omnes tempore supplicio mortis afficiendos: non quidem omnes eodem, nec vno die aut hora, sed hos hodie, cras illos, ut vnus post alium successiue, sine vilo ætatis aut honoris discrimine, nihil minus cogitans, & horæ ignarus, ad mortem & supplicium rapiatur. Ita namque id ipsa ostendit veritas dicens, *Vigilate, quia nescis di-* *diem neque horam.*

Sæpe mecum tacitus admiratus sum, cur in sacris litteris mors furi comparata sit, comparata. (vnde Paulus, *Venerit tanquam fur in illa hora.* *Thes. 5.* *ra*) cuius causam dum indagarem, optima mihi vtriusque videretur similitudo, & magna inter vtrumque affinitas. Fur enim nocturnus, non nisi dormientibus hominibus, eiusque aduentum non expectantibus, venire solet. Hunc imitatur & mors, ipsa enim prædatrix est & bonorum & honorum & ipsius etiam vitæ, sed quæ non nisi improvidos, & vitæ indormientes adoriri soleat. Docuit me hunc conceptum ipsius Redemptoris nostri schola, quæ ait, *si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret vitæque & non finiret perfodis domum suam.* Per furem hunc nocturnum mortem intelligit, quæ instar furis dum minime cogitamus corporis nostri parietem suffodit & destruit, quo vitæ nostræ thesaurum deripiat. Sane si nobis de die & hora constaret, vigilaremus haud dubie: sed hoc minime fieri potest, cū eiusdem hora incerta sit & penitus incognita. Scimus quid est statutum esse omnibus ho-

minibus semel mori, sed nescimus quando id futurum sit, hodie an cras, de die an noctu, hoc anno vel illo: dixit quidem Isaias regi Ezechia, quod moreretur, *Dispone domus tua, quia moreris*, sed quo die aut hora id futurum esset non dixit, scimus quidem omnes esse nobis intra octogesium ad summum annum, aut sexagesimum moriendum, sed nescimus proflus quoniam id anno futurum sit. An non igitur merito vigilandum, excubandum & quotidie in omnem partem circumspiciendum est. Dic mihi Christiane, si ubi alicui potentissimæ excidium & strages certissimo post 6. aut 7. menses euentura prænuntiaretur, an non ciues omnes de die & nocte sedulo excubarent, ne fortasse incauti obruerentur. Cuius rei euidentis exemplum in ciuitate Ninive videre possumus. Vix enim Ionas iram Dei denuntiauerat, quin statim omnes tristi hoc nuntio percussi, rex simul & ciues, nobilitas cū plebe, precibus, ieiuniis, armisq; pœnitentiæ in manus sumptis, iram Dei conati sint auertere, vrbemq; à periculo immunem præstare.

Vos vero noui Ninuicæ, noui Assyrii, vos intelligo, peccatores exæcati, sustollite paulisper oculos, & videte quid rerū hic agatur, audite quid in vestrum hic emolumentum proferatur: Suggestitur vobis, acclamatur, ingeminatur, post octoginta, aut ad summum centum annos, certo certius vobis esse moriendum. Vnde vates & rex de hominum vita vaticinatus ait, *Anni nostri sicut aranea mediantur: dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni: si autem in potentatibus octoginta anni, & amplius eorum labor & dolor.* Quamobrem, dum tempus est, arma induite, excubate sedulo, in omnem partem circumspicite, nequid animæ vestræ resp. detrimenti capiat: neque enim in tam imminenti & ingenti periculo, somno aut quieti indulgendum est. Somnolentiam in Petro Apostolorum Principe, suoque in terris Vicario Dominus castigauit, quod nimirum instante passione & morte, in vtramque aurem securus dormiret, dicens, *Simon, non potuisti vna hora vigilare mecum?* quasi diceret: Quid: mors instat Petre, & non excubas: mihi iamiam moriendum est, & tu suauiter

Tom. 4. Bess. Aduent.

dormitas? Arguit & eandem somnolentiam Scriptura in Iona Propheta, quod scilicet in extremo discrimine constitutus, & vix duobus à leto remotus digitis, securus & tutus, in carina nauis, placide somnum carperet. E quibus omnibus inertia & desidia arguendi sunt, qui in imo nauis huiusce mundanæ fundo, sine vlla anxietate, & sollicitudine suauiter dormiunt, de nullo minus quam de morte, quæ tergo tamen immiser, & cuius hora adeo incerta est, solliciti.

Rex aliquis cum intelligit sibi à quoquam subditorum tendi infidias, & variis caput expositum esse discriminibus, adeo vt nihil intentatum scarius ille relicturus sit, quo cœptum ad exitum, vel clam vel palam, cicuta vel gladio, aut quacunque alia ratione deducat, corporis custodes duplicat, saluantes quoslibet suspectos habet, & ab omnibus accedentibus periculum sibi putat impendere. O cæcas hominum mentes! scias velim, O homo, qui à primordio creationis tuæ, totus vniuersi rex es ac Dominus ab ipso vitæ principio, inter omnes inimicos scilicet intuentes, esse quatuordecim iuratissimos, quorum vnus quacunque tandem ratione, vel peste, vel morbo, vel aliquo alio casu fortuito aut violento, tibi necem & exitum inferat: Qui sunt hi quatuordecim dies & noctes totius hebdomadæ, septem nimirum dies, & septem noctes, quorum vnus tibi certissime vitam eripiet, quocunque tandem artificio obnitaris.

Sed ignoramus futurusne sit dies, an veronox, dies etiam Dominicus an Sabbatinus. An non igitur semper vigilandum est? an non omnes dies & noctes vitæ suspectos habere oportet, & semper timere, ne dies qui hodie illucescit, nos opprimat, & nostras cogitationes & sublimes conceptus in nihilum redigat? Hoc itaque vos cogitare velim, Auditores, ad quod ipse etiam Sapiens nos hortatur dicens: *Memorare nouissima tua.* Quamobrem quod initio etiam dixi, vobiscum dispicite, quam incertum sit mortis tempus, quamque dubia eius hora, sed potius quiete & placide eam exspectate, quotidie vos ad bene laudabiliterque moriendum disponentes: quam dispositionem diffusius iam deducam,

H cam,

Insignis
cœptus.

Esclaf. 7.

cam, atq; ita ad secundum concionis membrum deuoluatur.

IV.
De preparatione ad mortem.

Siquid est, auditores, ad quod homo diligenter se quotidie ac nunquam non debet disponere, ipsa profecto mortis hora est, sedulo namque ei curandum ut post longam vitæ huius nauigationem feliciter ac sine naufragii periculo communem hunc portum, per quem in alteram vitam peruehitur, intrare valeat: omnis siquidem nostra fortuna, iustificatio scilicet, vel æterna damnatio, ab vnico hoc puncto dependet. Seneca hoc animaduertit, nosque animaduertendo admonet, ut quotidie ad mortem nos præparemus, *incertum est quo loco mors expectet, itaque tu illam omni loco expecta*: nam quia mors adeo occulta est, eiusque aduentus adeo incertus, necessarium est, hominem ad eam se accurate disponere, quocumque illam loco expectare, semper velut in specula excubare, ne incautus ab illa opprimatur.

Dixit quidem olim Plinius, non minimæ felicitatis locum habendum esse, subita ac repentina morte hinc auferri, nullaque præuia mortis cogitatione aut apprehensione discedere. Iulianus quoque perfuga Christianitatis, ut refert in eius vita Marcellinus, cum occulto quodam ictu cælitus vibrato, nec opinatus exstingueretur, oculis ac manibus in cælum sublatis, immensas diis gratias agebat, quod sine vllis torminibus, cruciatibus aut morbis hinc discederet, sed lætus ac festinus, ut qui velut è medijs negotiis ac quodammodo adhuc agens abiretetur. Iulius Cæsar, ut Plutarchus tradit, cum in senatu de optimo ac beatissimo mortis genere disceptaretur, inopinatam & inexpectatam optimam iudicauit. Istud quidem Ethnicorum fuit iudicium, qui veræ religionis expertes erant, sed apud Christianos, quorum melius semper & sanius hæc in re habitum est iudicium, eamors & pessima & infelicissima iudicatur: nam nihil est quod toties à Deo Ecclesia postulat, quam ut filios suos à subitanea & inexpectata morte tueatur. *A subitanea & improuisa morte, libera nos Domine.*

Ipsa vero scriptura sacra inter pœnas & supplicia peccatis debita mortem repentinam enumerare consuevit. Hinc Iob Propheta de impio quodam tyranno loquens, tale de eo iudicium fert, *Auferetur spiritus eius* id est, Morietur sanus, incolumis, bene valens, sospes, & nihil minus quàm de morte cogitans, & paucis ut dicam, morte subita & repentina, morte tyrannis propria, qui morbo rarissime, sed ut plurimum, morte violenta & cum sanguine ad generum Cæris descendunt. Eandem pœnam Psalmographus quibusdam temporis sui nefandis hominibus comminatus est: *Vos autem sicut homines moriemini, & sicut vnus de principibus caderis*, id est, morte repentina, potius traditione quam morte naturali, ad imitationem regum, quos prius ad sepulchrum ferri videmus, quam de morbo eorum sermo fuerit. Hinc in Psalmis legimus, *Non est respiciendus mortuorum*. Et Iob, *in puncto ad inferna descendunt*, scilicet impii, qui morte repentina in hoc mundo puniuntur, & æterna in altero: sine vlla reflexione, contritione, confessione, sine vllò pœnitentiæ signo, morientes.

Iusti autem mortem semper præmeditantur & ante oculos habent, & ad eum velut ad speculum omnes animæ labes ac nauos examinant, examinatos eluunt, nihilque adeo horrent quam subito & improuide ex hac vita, sine vllò pœnitentiæ testimonio, abripi, verba illa Iob vsurpantes, *si repente interroget, quis respondit ei?* vel, si ad Hebraicos fontes retrocemos, *si uerit, quis respondit?* Id est, Quid si repentina morte nos hinc abripi contingeret, non præuia delictorum confessione, non obtenta peccatorum indulgentia, non reconciliata diuina iustitia, non dispositis conscientia negotijs, quid obsecro, respondebimus, quid in stricto illius iudicio in excusationem afferemus? Consultum est igitur, hoc præmeditari, & sibi dum tempus est prospicere, ac semper quodammodo excubias agere.

At dices, ad quid opus tot excubiis, quid necesse est assidue vigilare, aut ad mortem sese quotidie disponere? quasi vero hoc eam impediatur vel retardet? anne ideo venire omitteret, quod nos eam præuidisse scierit? *haccine*

hæc ratione ab eius crudelitate immunes erimus? Non hoc est, Auditores, quod vigilare dico, sed rebus conscientia suæ prospicere, & animæ negotia in optimo statu constituere. Hæc enim mors aliam longe magis formidandam secum trahit, mortem scilicet sempiternam: atque adeo si prior illa nos imparatos, vitii immerfos inuenit, secundam procul dubio experiemur, & æternum peribimus; scriptum est enim: *Mors peccatorum*, id est, cum peccatis hinc decedendum, *peffima*, misera, deploranda, & vere infelix.

Mat. 33.

Mors lupi com- parata.

Lupus, referentibus rerum naturalium Scriptoris, si prior hominem viderit adeo, nescio quam occultam & arcana ratione, aërem inficit, ut vocem humanam intercludat, ita ut homo penitus loqui aut clamare nesciat, quod insinuat ex parte Poëta, dum ait: *Te Mari lupi videre priores*. Mors, Auditores, eruenta illa lupa est, de qua loquor, si enim illa prior nos occupet & inuadat, mutos reddit, vocem qua ad Deum clamemus intercludit, omnemque diuinæ misericordiæ obtinendæ spem auferit! Eam igitur præuertere oportet, nosque quotidie ad eam subeundam disponere, atque hoc est, quod toties in Euangelio Dominus cōsuluit, dicens: *Esote parati, quia nescit diem neque horam*; porro diuinum hoc esse consilium diuina etiam figura confirmabo.

Matth. 24.

Ezech. 22.

Voluit olim Deus, ut Israëlita, antequam sub potenti manu eius Ægypto egredierentur, agnum Paschalem cum summa festinatione comederent, baculos scilicet manibus gestantes, & lactucas siluestres manducantes, ne fortasse ab Angelo exterminatore, qui magnam & crudelem per Ægypti angulos stragem edebat, neci darentur. Designauit hæc figura, esse nobis cum diligentia ac summa festinatione salutis nostræ negotium peragendum: baculus hic significat, semper nos vigilare & excubias agere debere, ne improvide occidamur: Lactucæ porro siluestres denotant, pœnitentiam quoque hic esse necessariam: atque hæc omnia cum summa festinatione esse deuoranda, ne exterminatricis, id est, mortis manu repente e medio auferamur, quæ per

omnes mundi plagas, varias & maxime metuendas strages edit. Redemptor noster Christus hoc pacto glossam hanc visus est intellexisse cum præcinctos nos esse iubet, & velut paratos ad iter illud in alterum mundum peragendum: *Sint lumbi vestri præcincti. Luc. 12. Et lucerne ardentem in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum*. Sed verba hæc metaphorice intelligenda sunt; nam præcingere lumbos, est velut vasa colligere, rerumque suarum sarcinam componere: faces illæ ardentem, bona opera charitate flammantia designant: accurata autem hæc seruatorum expectatio, figura est diligentia qua se omnes ad mortis, quæ totius mundi domina est & regina, ut Apostolus ait, aduentum disponunt.

Fœlix igitur ac ter beatus ille dicendus est, qui hoc sese modo ad mortem præparat, & cogitatione saltem crudelitatem huius Megaræ anteuertit, assidue nempe eam in mente animoque habendo. Ita quoque sentit Ioannes Climacus, vir in huiusmodi negotiis versatissimus, & pietate in Deum præstans: *Probatum quidem illi est, qui mortem diuini singulis expectat, sed ille sane sanctus, qui hunc horum singulis desiderat*. Sufficere hæc quidem possent ad mortis memoriam inducendam, nosque ipsos ad eam quotidie summa diligentia disponendos. Sed aliam adhuc figuram, variisque refertam mysteriis in medium adducam.

Iussit olim Deus, ad primum tubæ clangorem omnes filios Israël circa Arcam Domini conglomeratim congregari: at si prolixior & concisus clangor inrepuisset, moueri castra & profectionem adornari. Diuerso hoc tubarum clangore ad oculos mortis præparationem designari puto: scilicet statim ut aliqua nos ægritudo inuadat, quæ est veluti tuba & buccina superuenturæ mortis, esse nobis ad Deum, qui vera fœderis arca est, recurrentum, omnia peccata coaceruanda, intentiones omnes congregandas, & in eius conspectu omnes cogitationes explicandas. Si vero clangor prolixior sit, si, inquam, morbus ingrauescit, signum est, castra debere moueri, profectionemque in

H 2 alterum

Figura.

Num. 10.

alterum mundum esse instituendam, mundum deferendum, conscientiarum negotia in tuto collocanda, nosque ad iter longinquum accingendos. Necessaria est igitur diligens, & accurata sui ad mortem preparatio.

Simile.

Quicumque in aliam regionem profectio- nem instituunt, e qua nunquam amplius re- uerturos se cogitant, aliud non somniant aut cogitatione voluunt, quam iter illud suum, omnes idcirco facultates distrahunt, pecunie plurimum coaceruant, nihilque aliud secum asportare conantur, quam quod in itinere non sit grauatuum, & quod in regio- ne in quam secedere cogitant, magnæ asti- mationis fore putant. Id ipsum nobis facien- dum est, Christiani, qui in hoc mundo veri viatores sumus, (omnes enim à Domino pe- regrinamur) qui que singulis momentis ex- spectamus, ut nos hinc mors abripiat, & in altero mundo sistat, e quo amplius non da- bitur reuerti (Spiritus scilicet *uidens & non reuens*), atque ideo omnia que grauare que- ant, vendenda sunt, ut in Euangelio Domi- nus suauiter, *Vendite qua possideris, & date eleemosynam: & facite uobis sacculos qui non ueterascunt, thesaurum non uescentem in caelis.*

Psal. 77.

Luc. 12.

2. Cor. 4.

Assumendum quoque aurum & argentum gemmaque pretiosæ, virtutes scilicet, & bona opera charitate signata, qua nulla melior & pretiosior moneta in illa prouincia haberi potest; unde Apostolus: *Momentaneum est leue tribulationis nostre, æternum gloria pondus operatur in nobis.* Diuitiæ porro huius sæculi, & affectiones mundanæ non sunt in illa regione nisi quiescunt, & velut nummi adulteri aut accisi. Sola virtutis, meritorum, bonorumque operum illic habetur ratio, solaque illa in pretio sunt: quam obrem huiusmodi nobis merces, & quidem plurimæ, hic coaceruandæ sunt, quas in alterum mundum transuehamus, quibusque illic ditemur.

Exod. 2.

Iterum alia prodeat figura. Hebræi cum Ægypto egredierentur, ut terræ patribus promissæ possessionem caperent, auro & argento, rebusque pretiosissimis, quas ab Ægyptiis mutuati erant, onusti, in terram Chanaan abierunt. Mystice hic docemur, nobis, cum tandem aliquando mundi huius

Ægypto egredi debeamus, virtutes pluri- mas, bona opera varia, & quidquid hic pre- tiosum est, quod in cælestem regionem, que patria nostra est, deferamus, esse coacer- uanda. Illi namque sunt thesauri & diuitiæ, quarum in regione cælesti usus est, quæ- que illic plurimi sunt. Ita namque id ipsa veritas testata est: *Theaurizate autem uobis thesauros in caelo, ubi neque arugo neque tinea demolitur: & ubi fures non effodiunt, neque furantur.*

Hac scilicet ratione ad mortem nos dis- ponere oportet, merita plurima seminare, virtutes coaceruare, bonorum operum mer- ces congregare, uanitates fugere, & quid- quid mundi est generosa quadam constan- tia despiciere. Nam quemadmodum qui ca- pitis supplicio afficiendi sunt, nisi penitus desipiât, omnem ridendi, ludendi, recrean- dique occasionem subterfugunt, honores & dignitates exosas habent, sed unicam mor- tem quæ capiti superimminet, assidue ante oculos habent, & animo uoluunt, peccata præterita, vitamque priorem in mentem re- uocant, deque uisus animæ salute anxij sunt & solliciti. Ita quoque nos gerere oportet, Auditores. Nos enim, non secus atque illi, iam inde ab utero matris, mortis senten- tiam nobiscum trahimus, quæ omni nos loco & hora, quandocumque ei visum fue- rit, potest inuadere. An non igitur ingens nostra stoliditas est ac uesania, interea dum ad mortem condemnati uiuimus, & ad sup- plicium iam iam rapiendi sumus, in corporis huius erga stultum detenti, deliciis iocisque indulgere, honores & dignitates ambire, risu & gaudio diffuere? O stultitiam de- plorandam, & hellebora prudentiæ curan- dam!

Non ita, non ita, Christiani, alia uos pro- fecto ratione ad mortem disponere debetis, aliaque aduersus eandem arma sumenda sunt, nimirum animæ sordes eluendæ, pec- catorum integra & sincera exomologesis facienda, animæ res in tuto collocandæ, & omnis danda opera, ut eadem assidue in mente habeatur, ne, dum uenerit, inopinato nos obruat. Quot cheu! inopinato & subito ex hac uita abrepti ad tartara descen- derunt.

derunt, quod mortem vix vnquam ante oculos habuissent, & ad eam subeundam minime se disposuissent. An non Sodomitarum cum Gomorrhæis populisque circumiacentibus, nihil minus quam de morte & vt vltima hora cogitantes, sulphureo igne & fulgure suffocati, & diuinæ iustitiæ vltionem experti sunt? An non & Ægyptij de morte haudquaquam solliciti, ab eadem fuere præoccupati, atque ad vnum omnes miserum in modum Maris rubri vorticibus absorpti interiere? Cræsus ille Evangelicus, an non etiam subita & repentina morte ex hac vita, nec opinatus abreptus fuit? Promittebat ille sibi annos Nestoreos, & vitam perenne duratam, & ecce, pro rerum vices! eo ipso quo hoc concepit die, vitam simul & opes, ac quidquid earum habebat, & in quo spem collocabat, misere perdidit. Audiamus quomodo sibi blandiatur: *Anima, habes multa bona reposita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare*: at mors è contra vana hæc promissa eludens replicat: *Stulte, hac nocte animam tuam repetent à te*. Plurimi quoque Reges & Principes improvisa morte subito hinc abrepti sunt. Testis sit in primis Balthasar potentissimus ille Babyloniorum Monarcha, qui medias inter epulas extinctus est, atque inter gulæ irritamenta bolum feralem, quem non quærebat, inuenit. Holofernes quoque princeps militiæ Regis Assyriorum, in corde castrorum & in loco tutissimo constitutus, ab hac Parca præuentus fuit, & qui Bethulienfes ferro, & igne delere decreuerat, muliebri inglorius mucroni iugulum præbuit. Amnoni de familia & domo Dauid, mensæ accumbenti mors sicam loco exquisitissimi feruli apposuit, atque eum epulas funesto spectaculo orientantem in alterum mundum transmisit, atque in æternum mensis, epulis & conuiujs coegit valedicere. O istum minime præuisum, & tetum inexpectatum & penitus inuitabile! Quare agite, Auditores, quotidie vos ad mortem, etiam antequam imminet, dilponite.

Idipsum porro, fiat mature, & dum liberum tempus habetis, neque enim expectandum est, cum iam illa tergo & capiti quam

proxime instat, cum vltimus vitæ imminet articulus, & pallorem iam vultus induit, nolite imitari militem illum, quem Alexander *Plut. in A-* velut ignaum & inertem castris submouit, *popht. reg.* hic enim arma poliebat, cum iam iam in aciem descendendum esset, & hostis in conspectu versaretur. At non ita vos velim agere, sed omnibus auctor sum, vt conscientiam sensim & quotidie poliat, virtutibus bonisque operibus exorneris, animæque rubiginem, dum tempus liberum conceditur, & facile id ipsum fieri potest, defriceris, neve expectetis, cum iam in conflictum mors armata descendit, & copias ad præliandum explicuit: esset enim periculum, ne summus ille dux Christus, è libro vitæ eradat, & que numero prædestinatorum deleat, eos, qui nunquam, aut saltem rarissime, arma spiritualia, (qualia sunt oratio, contritio de commissis, gemitus, suspiria, lachrymæ pro iisdem) nisi cum iam moriendum est, & aduersum mortem, mūdum, ac diabolū certamen ineundum, tractant, vel in manus sumunt. Hæc quidem ex historiis profanis, sed iam vnum è sacris archiuis depromemus:

Pharao & Ægyptij cum Israëlitas Ægypto egredientes insequerentur, viderentque se iam iam aquis inuoluendos, cœptis desistere, & vnde venerant retrogredi cupientes, dixerunt ad inuicem: *Fugiamus Israelem, Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* *Exod. 14.* Sed serius, mors enim cum in foribus iam esset, prius reuerti noluit, quam regem cum vniuersis copiis ad inferos detrulisset: cum enim iam terga retrogressuri verrissent, *Occurrerunt aqua. Et inuoluit eos Dominus in medijs fluctibus.* Mundus hic, Christiani, verus Pharaonis typus est, & peccatores, copiarum Ægyptiarum, hi namque dum conuersionem vitæque emendationem in vltimū vitæ articulum differunt, & in eius fine ad Dominum conuerti, pœnitentiamque agere conabuntur, verendum profecto est, ne serius sit, & ne rubrum diuinæ iustitiæ mare eos furoris sui vndis absorptos ad inferna demergat. Quamobrem danda est opera, vt, dum tempus habemus, ad mortem nos præparemus: in quam rem horribilem, sed veram profexam historiam.

Refert hanc Magnus Gregorius, quam dum vel animo voluo, horrore totus contremisco. Chrysoarius, qui vitæ semper fuerat profligatissimæ, ac variis sese sceleribus conquinarat: Cum ad vltimum vitæ articulum iam venisset, quo exactissima summo iudici totius vitæ ratio reddenda est, & videret demones cateruatim irruere, lecto frequenter assistere, prædaque inhiare, graui & tetra cœpit sudore perfundi, horrore concuti, ac toto corpore contremiscere: adeo vt cum dæmonibus visus sit configere & altercari, & in has tandem voces lamèrabili sono proruperit, *Inducias vsque mane, Inducias vsque mane*, noctem hanc, vt pœnitentiam agam, concede Deus clementissime, duodecim adhuc horas ad compunctionem indulge. Sed incassum: hæc enim verba sæpius nequicquam ingeminans, nec vel vnus horæ spatium ad pœnitendum impetrans, nequissimum spiritum exhalauit. Ecce, qui tot dies, tot menses, tot annos ad pœnitendum concessos neglexerat, in vitæ termino ne quidem vnica impetrare potuit horulam. Magno igitur & euidenti salutem suam exponit periculo, qui ad mortem se dum potest, minime disponit, at pœnitentiam de die in diem differt, & qui hac in re negligens est, næ ille demonstrat, esse se de numero reproborum, nec vllam æternæ salutis ei obrinendam spem esse. Quod ita demonstrat.

Leuit. 6.

Inter cæteras, quas sibi, vt immundas, offerri volebat Deus aues, erat & cygnus, & quamobrem? est namque auis pulcherrima, & candore cum niue decertans, pennis ad hæc elegantibus vestita, concentum quoque edens suauissimum. Fateor, sed non canit, nisi in senectute, & dum mortem sibi vicinam sentit. Quo edocemur, inter cæteros homines, qui totis in Sacris litteris aibus comparantur, dum nimirum dignitate & naturæ excellentia cæteris animalibus præstant, solos cygnos, (id est, qui quidem egregiis honorum, dignitatum, diuitiarumque pennis nitent, sed non nisi in morte & vitæ termino iucundissimum illud pœnitentiæ canticum concinunt, & vitæ emendationem, qui suauissimus concentus est, in decrepitam ætatem & mortis tempus differunt) salutis suæ

sæpenumero discrimen incurrere. Atque idco longe prius, ac tempore opportuno cantandum est, animusque quotidie ad mortem disponendus.

Quare agite, Auditores, cantate Domino canticum nouum, concinite Deo carmen illud suauissimum, symphoniam illam iucundissimam, prædulcem illam musicam pœnitentiæ, incipite illam iam à prima vitæ aurora concinere, neve in obscuram mortis eam vespèram differte: nam quemadmodum aurora Musis amica musicam excitat, auum, quas natura ad cantillandum & argutandum efformauit, linguas velut ligatas soluit, vespèr vero, taciturnitatis amans, easdem cogit obrutescere, sic & in hac vita videmus accidere, ad harmoniam enim, quæ ex sincera vitæ emendatione composita est, decantandam, maxime propria semper vitæ aurora indicata est, vespèr vero & occiduis senectutis dies profus ineptus. Cantate igitur mane laudum carmina, quotidie vos ad mortem, ad funestum illum confectum disponite, vigilate & excubate diligenter, videte ne improviso ab eadem opprimamini. Nihil quippe ad salutem consequendam hac cogitatione esse censuit Sapiens vtilius, aut ad beatitudinem obtinendam efficacius, dicēs: *Recordare nouissima tua*, & præsertim mortem, quamque eius hora incerta sit, & ad eam te semper dispone, *Et in æternum non peccabis*. At sciliciter morieris, nec vnquam ab illa præoccupaberis. O scilicet recordatio, & memoria vere exoptanda!

Tu porro hanc nobis gratiam concede, Domine Iesu Christe, vt eadem in animis nostris memoria iugiter viuat, & in ferali mortis speculo nobis semper representet, quam incerta eiusdem sit hora, & neminem eandem vnquam sine singulari Dei reuelatione cognitam habuisse: deinde eadem illa nos doceat, quamuis nihil eadem certius sit, nihil tamen eiusdem hora existere incertius: doceat, inquam, mortem esse velut cursorem velocissimum, latronem quoque expeditissimum, quæ noctu & interdiu, domi & in agro, in desertis & in vrbibus, in rusticorum tuguriis & regum palatiis omnia vastet, diripiat ac destruat, idque

Ecc. 7.

que nulla non hora, nulla tamen temporis certitudine. Esse quoque eandem carnificem mille tormentis & artibus instructissimam, quæ omni loco, omni tempore, omni momento & nullo non mortis genere, occidat, interimat, trucidet. Viuat igitur, viuat in quâ in nobis semper sancta hæc memoria, cæterarum porro rerû recordatio penitus intermoriatur, quo hanc horæ incertitudinem, ut par est, animo insculpamus ac vereamur; animo insculpentes ac verentes, diligenter sollicitæque; nos ad eandem, dum tempus opportunum habemus, & occasio commoda est, disponamus, idque per verum rerum mundanarum contemptum, nostrum ipsorum abnegationem, sinceram ac diligentem vitæ emendationem, ac pœnitentiam opportunam. Hæc scilicet est optima ad semel bene moriendum præparatio, quo corruptibilis vitæ huius formam amittentes, aliam quandam quæ æterna sit ac semper duratura, in anima efformemus, ipsam scilicet æternam beatitudinem, quod nobis omnes sanctissimæ Trinitatis personæ concedere dignentur, Amen.

FERIA SEXTA.

DE HIS, QUÆ IN MORTE EVENIRE SOLENT:

Partitio.

- I. Quod mors sit horribilissima.
- II. De moribundi corporis doloribus.
- III. Exemplum idem.
- IV. De tentationibus animæ à Satana.
- V. De Damonum horribilitate ac violentia.

Memorare novissima tua, & imprimis quidquid in suprema illa hora accidere consuevit, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGURA.

Imperterritus ille ac magnanimus rex Israel Saul, cum olim deiuncti cuiusdam

ab inferis redeuntis vmbra[m] conspexisset, quæ instantem ei & filiis mortem denuntiabat, dicens, *Cras tu & filii tui mecum eritis: sed* 1. Reg. 27. *& castra Israel tradet Dominus in manus Philistinum;* tanto timore percussus fuit; ut, repentinam illam ex hac vita discessionem, fortunæ varietatem, regni ac rerum omnium amissionem, omnia denique quæ tristi illa mortis hora euentura sunt, sibi proponendo, confestim emissis viribus, pallore vultum occupante, corde & corpore tremens, in terram corruerit. Ex hac repentina regis consternatione discant homines, nihil in hac vita reperiri, quod nos magis percellere ac terrere debeat, quam supremam illam mortis horam: horam dico, post quam alia nulla restat, quæque sola præ omnibus horis merito per timescenda sit: horam, in qua mille tentationibus anima concutitur, mille corpus tormentibus excruciat, oculis mille spectra metum & formidinem incutientia offeruntur, horam, in qua cuncta sexcentis membra doloribus & cruciatibus diuexantur. Latius hæc omnia hodierna concione deducenda sunt: Intellectum tu modo illumina illustrationis tuæ radio sanctissime Spiritus, tuque pro Ecclesiaste intercede Virgo sacratissima nostri apud Unigenitum tuum patrociniû[m] suscipiendo: Tuum igitur vnanimè imploremus auxilium, tibiq; flexis genib. recitamus.

AVE MARIA.

Salomon mortalium sapientissimus ac doctissimus, inque rebus naturalibus quam qui maxime versatus, cum ex professo de tremenda mortis hora loqueretur, nihil eadem in mundo esse putauit horribilius, aut quod maiorem homini terrorem, metum ac formidinem incutiat, quam horrendi illius conflictus qui tunc subeundus est, meditationem. Hinc ipse non minus etiam trepidans, alloquitur mortem, *O mors quam amara est memoria tua homini pacem habenti in sub-* I.
stantis sub. & sub vmbra diuitiarum suauiter Eccles. 42.
apricanti?

Post notabile hoc sapientissimi Regis apophthegma, Gregorius Magnus aliud non

mino-